

Polgári Szemle, 2016/1-3. sz. 423-432. o.

Prof. Dr. Prugberger Tamás, D. Sc. (Miskolci Egyetem, Debreceni Egyetem)

Pénzügyi szakértők képzelt kerekasztal-beszélgetése Magyarország változó világbeli
helyzetéről

Egy nem mindennapi könyvet adott ki az Éghajlat kiadó Lengyel Klára szerkesztésében, amelyben moderátor-kérdezőként Kovács László Péter (a könyvben rövidítve: KLP), válaszoló társalkodóként pedig három egymással is vitatkozó „interjú alany”, Patai Mihály (PM), a Bankszövetség elnöke, Parragh László (PL), a Kereskedelmi és az Ipari Kamara elnöke, c. egyetemi docens és Lentner Csaba, a Nemzeti Közszerzési Egyetem professzora szerepel. Ami e kötetet tartalmi újszerűségét jelenti, hogy a moderátor kérdező a három beszélgető szakemberrel külön fejezetekbe foglalva megtárgyalja az ország gazdasági és pénzügyi problémáit és kitörési, fejlődési lehetőségeit, majd pedig mind a három interjú alannal egyenként külön is elbeszélget, ami lehetővé teszi, hogy összefüggéseiben is kifejtsék nézeteiket, amely a nyolc témakörben nem összefüggésszerűen nyilvánul meg.

Az első téma az un. „stikli” Magyarországról szól, ahol a kérdező válaszaire a feleletet dók kimutatják, hogy a kádári rendszerben kialakult és megtúrt különböző fél-illegális utakon keresztül biztosíthatták az emberek a maguk boldogulásukat. Ezt akkor az állam nemcsak eltűrte, de még támogatta is. Miként erre a beszélgetők utaltak is, ilyenek voltak a különböző gazdasági és vállalati gazdasági munkaközösségek, a munkaidő utáni vagy alatti fusizás, amelynek során összekacsintással el lehetett érni, hogy az állami vállalatok anyagaival és eszközeivel a vállalati dolgozók külön jövedelmekre tegyenek szert. Ilyen körülmények között zajlott le a rendszerváltás előtti és utáni spontán, valamint a közigazgatás által bonyolított hivatalos privatizáció is. Miként a könyv képzeletbeli kerekasztalán szereplő szakemberek is megállapították, a különböző korrupciós technikák és módzatok alkalmazása következtében sem a spontán, sem az államilag levezényelt privatizáció nem hozott komoly bevételt az állam számára. A beszélgetés során ugyanis megállapításra kerül, hogy a külföldi vállalatok legnagyobb része a nekik eladott és az 1980-as években hitelből reorganizált cégek zömét felszámolták, vagyis piacszerzés és nem a cég tovább működtetése volt a céljuk. Arra is utaltak, hogy zömmel korrupcióval magyarok is szert tettek nagyobb vállalkozói vagyonokra, azonban ezt a vagyont a vállalkozásba forgatás helyett, elpazarolták. Ez volt a jellemző az újonnan kialakított kereskedelmi bankokra, amelyek a volt szocialista politikai holdudvar tagjainak adtak szinte ingyenesen hosszúlejáratú igen kedvezményes hitelt, hogy vállalkozásaikat sikerre vigyék, ami azonban az előbbiek miatt elmaradt. Az emiatt tönkrement kereskedelmi bankokat állami vagyontól fel kellett tölteni, amelyek az állam értékesítési tevékenysége folytán külföldi bankok tulajdonába került és azok leányvállalataiként működtek tovább.

E témakört felölelő fejezetben beszélt a három szakember arról, hogy miután a Szovjetunió már nem bírta anyagiakkal támogatni nagyra nőtt birodalmának gazdaságilag

vesztes tartományait, Magyarország rákényszerült az IMF és a Világbank hiteleinek a felvételére és elindult az eladósodás. Ezzel kapcsolatosan szükséges kihangsúlyozni, hogy amit PM mondott, hogy a rendszerváltást követően folytak tárgyalások, miszerint Magyarországnak csak a hitelként felvett tőkét kell visszafizetni, a kamatokat azonban nem. PM csak annyit nyilatkozott, hogy „Antall József a tárgyalásokat egyszerűen megszakította”. Arról azonban már nem beszél, hogy ebben az USA részéről közvetlen, az SZDSZ-en keresztül pedig közvetett nyomás nehezedett rá. Szerintem abban, hogy az adósság-szolgálatot ma is nyögjük – nem úgy mint a lengyelek—óriási felelőssége van az SZDSZ-nek, valamint az USA-val és az SZDSZ-el kollaboráló Antall Józsefnek.

LCs helytállóan mutatott rá, hogy a rendszerváltás után csak egy út volt, és ez a piacgazdaság átvétele. Problémát azonban az jelentett, hogy ez az átvétel igen gyorsan történt és a magyar lakosság nem volt felkészülve rá. A lakosság túlnyomóan –miként ezt a többi beszélgető partner is kifejtette –gyorsan akart meggazdagodni, de a kos kapukkal, és a részben fél illegálisan megszerzett vagyonnal nem tudott mérsékelt módon, fegyelmezetten és szakszerűen gazdálkodni, ami a termelő-, és szolgáltató, valamint a banki szféra hazai működtetésében egyaránt megnyilvánult. Mindezt a sokkal fegyelmezettebb és racionálisan önérdek érvényesítő külföldi cégek és pénzintézetek a saját érdekeiknek megfelelően az ország hátrányára céltudatosan ki tudták használni.

Szó esett végül e témakörben még arról hogy az ország milyen unortodox gazdaságpolitikával szabadult meg az IMF-függőségtől. Ezzel kapcsolatban PM megjegyezte, hogy amit Matolcsi nemzeti banki és a kormány pénzügyi politikája eredményként elért, szerinte nem unortodox, hanem new-ortodox politika. Azzal azonban mindenki egyetértett, hogy a mai közép-, és annál idősebb korú közgazdász-generáció még mindi az anakronisztikus neoliberális irányvonalat követi, mivel oktatóik ezt tanították.

A második témakör lényegében folytatása az előzőnek, amely „a multik és a barátságos állatkert” címet viseli. Itt a moderátor azt a kérdést feszegeti, hogy a privatizáció során a Magyarországra bejött multinacionális vállalatok mennyire erőszakosan érvényesítik a sajátérdekeiket, milyen mértékben nyomják el a hazai vállalkozásokat és működésük hasznából mennyit visznek ki és mennyit hagynak itt. A társalgás során megállapításra került, hogy a külföldi termelő és kereskedelmi cégek, de ugyanígy a külföldi bankok leányintézetei is működésük nem segíti elő a hazai vállalkozások felfejlődését, többségükben csak saját érdekeiket érvényesítik és a hasznot teljes egészében kiviszik az országból. Emiatt pozitív intézkedésnek tartják, hogy az állam a külföldi cégekre is adót vet ki, valamit azt, hogy bevezetésre került a bankadó. A vitázók arra is rámutattak, hogy a külföldi bankok, de a magyar OTP is a devizahitelezés során unfer eljárással és a korábbi bal-liberális kormányzat részéről történt felelőtlen propagálásával szociálisan milyen társadalmi problémákat okozott és a devizahitelek forintosításával és kivezetésével miként tudta az emiatt felmerült szociális problémák jelentős részét megoldani.

Eme állami intézkedések miatt komoly feszültségek keletkeztek a jelenlegi polgári kormányzat és a multik között, amit a „társalkodók” természetesnek tartanak. Szerintük az államnak tudomásul kell vennie, hogy a külföldről az országba bejött cégek elsődlegesen a saját érdekeikre vannak tekintettel, de ugyanakkor nekik is tudomásul kell venni, hogy a befogadó államnak és társadalomnak is vannak velük szembeni elvárásai. Ezért az érdekkölcsönösség jegyében kell a hazai gazdaságpolitikának a tartós hazai működés érdekében az országban működő külföldi cégekkel kiegyezésre törekedni. Csak így alakulhat ki a hasznos egymás mellett működés a kis-, a közepes-, és a nagy vállalatok, valamint a bel-, és a külföldi cégek közötti jó viszony, ami mellett a képletes „állatkert” „barátságossá” váljon.

A „világfolyamatok sodrában” c. harmadik témakörben a beszélgetés tárgya az volt, hogy ez a sodrás miként alakult korábban és miként alakul napjainkban, valamint, hogy e sodrásban, mégpedig a világgazdaság és a politika jelenlegi hatalmi centrumain belül hol van Magyarországnak a helye. A beszélgető partnerek abból indulnak ki, hogy a Szovjetunió szétesésével megszűnt a két hatalmi centrum., vagyis a keleti szovjet és a nyugati USA-beli. Ennek következtében USA dominanciával egypólusú gazdasági és politikai centrum alakult ki. Ugyanakkor ezt az egypólusú hatalmi centrumot egyre erőteljesebben kezdi ismét több pólusúvá alakítani a gazdaságilag egyre erősödő Kína és India, valamint a BNC ország-csoport tagjai, veti fel a beszélgetés során PL. A beszélgetés irányvonalát vezető KLP utal arra, hogy ebben a feltörekvő, ismét a több pólus irányába tartó erőcentrumban helyet kér az egyre jobban erősödő megújult Oroszország, amely a birodalmi helyzetét nem akarja feladni. Oroszország és az USA között – miként ezt megállapítják – kemény küzdelem folyik Ukrajnáért, amely az USA érdekkörébe került. Ugyanakkor a Krím félszigetet – amely korábban is Oroszországhoz tartozott – Oroszország annektálta. A puffer zónában az EU van, amely az USA kívánságára embargó alá vonta Oroszországot, amiből az EU és a tagállamai jönnek ki rosszul, míg az USA ezen nyereszkezik, mert – miként a beszélgetés során megállapítják—az Oroszországban az EU embargója miatt hiányzó árúkat az USA pótolja.

A beszélgetés során az érintettek felvetik, hogy ebben az átrendeződési folyamatban az EU egyre gyengül annak ellenére, hogy ott is elindult mind a bank-, és a biztosítási szektorban, mind pedig az iparban és a szolgáltatásban az a centralizálódási folyamat, ami az USA-ban kezdődött el. Előjött azonban a beszélgetés során, hogy az olajválság, valamint a 2007-ben elkezdődött bank-válság jobban sújtotta Európát, mint az USA-t. Kitűnő elemzést adnak mind a kettőről a beszélgető partnerek. Különösen PM és LCs ide vonatkozó szakszerű pénzügyi elemzései érdemelnek figyelmet, aminek az iparra és a kereskedelemre irányult kihatásait PL mondja el. Ismét szóba kerül a devizahitelezés, amely néhány nyugat-európai államban is megjelent, főleg azonban a közép-, és kelet-európai posztkommunista államokban és okozott komoly gazdaság-szociális problémákat ezekben az országokban. A könyvben beszélgető partnerek Magyarországot érintve azonban kitérnek arra is, hogy e hitelformának forintosítással történt átalakítását szociális szempontból is megfelelően oldotta meg a kormány a Nemzeti Bankkal karöltve.

Visszatérve ismét azonban az erővonalakra, a beszélgetés során kiderült, hogy az orosz-amerikai konfliktusban az EU-n belül is a legnehezebb helyzetben Magyarország van, mivel történelmileg a Nyugatrómai Birodalom katolikus és a Keletrómai Birodalom ortodox keresztény kultúr-területének a határán van, éppen úgy mint az ezer évre visszamenő történelmében. Ez is közrejátszott abban, hogy komoly piacai voltak a szláv keleten Magyarországnak, amiket részben a privatizáció, részben pedig az ukrán konfliktusból eredő embargó miatt veszített el. A beszélgetés is arra konkludált, hogy e piacok visszaállítására kell a magyar gazdaságpolitikának helyezni a hangsúlyt, amit a z ország gazdaságföldrajzi helyzete is indokol. Ehhez csak annyit tennék hozzá, hogy kár volt Stadler Józsefet kétszer is visszaeső adócsalásai miatt leültetni, mivel a az orosz-ukrán piacokon kitűnő összeköttetésekkel rendelkezett, amelyek amelyek a kétszeres börtönbe kerülésével elvesztek. Szerintem az első esetben egy nagy összegű pénzbüntetés, a második esetben egy felfüggesztett börtönbüntetés kiszabása, valamint pénzbírsággal egybekötve az elmaradt adó befizetésére való kötelezés lett volna gazdaságjog-politikailag a helyes megoldás így továbbra is hasznos lett volna személye és tevékenysége az ország számára.

A negyedik témakörben a beszélgető partnerek azzal foglalkoztak, hogy az euro bevezetése milyen haszonnal járt azoknak az országoknak, amelyek az euro-zónába beléptek és milyen hátrányt, vagy talán előnyt jelentett azon országok számára, amelyek nem csatlakoztak az euro övezethez. Az ezzel kapcsolatos elemzések jelentős mértékben összpontosultak Magyarországra, amelynek kormányai tervbe vették az euro övezethez történő csatlakozást, aminek időpontját többször is kitolták a feltételeknek történő megfelelés hiány miatt. Végül is azonban e hiányok tartóssá válása okán a csatlakozás elmaradt. Azt, hogy miért nem sikerült Magyarországnak teljesítenie a csatlakozási feltételeket, mélyrehatóan és hosszan LCs elemzi, arról pedig, hogy ez milyen hátránnyal jár, PM érvei figyelemre méltóak. Az ezzel kapcsolatos összefüggések tárgyalása során ismét előjön az orosz-ukrán konfliktus és hogy az EU az embargóval maga ellen épített csapdahelyzetet, gyengítve az eurót a dollárhoz viszonyítva.

Ami az euro-zónát illeti, KLP felveti, hogy azon belül is nagyon ellentétes folyamatok játszódnak le, amelyek abból adódnak, hogy különböző erősségűek az euro-zónában résztvevő országok gazdasági helyzete. LCs rámutat arra, hogy a gazdaságilag gyengébb államokat az Európai Központi Bank úgy próbálja felerősíteni, hogy az általuk kibocsátott állampapírokat felvásárolja. PL szerint ezekben az államokban az a probléma, hogy a központi hatalom gyengesége miatt a strukturális reformok mind ez ideig elmaradtak és emiatt óriási a munkanélküliség. Annak érdekében, hogy az euro megerősödjön, ezen a helyzeten is változtatni kell, állapítják meg a moderátor által megkérdezettek.

A képzelt beszélgetésnek ötödik témaköre a régiók újra éledésének a kérdése. PL szerint a magyar külpolitika e tekintetben „vakvágányra szaladt”. Magyarázata szerint Lengyelország külön-utas gazdaságpolitikát folytat és önálló piacai vannak, területéből pedig annak idején csak Galícia tartozott az Osztrák-Magyar Monarchiához. Ezért Magyarország nem a

lengyelekkel tartozik egy régióba. Egy régió lenne Magyarországgal Románia, Szlovákia, Szerbia, Horvátország, Szlovákia és Ausztria. Ausztria viszont – amely e régióba sorolható – gyarmatként nézne Magyarországra és valamennyi itt említett közép-európai országra. Románia a migránskérdésben, de más tekintetben is ellentétes álláspontot képvisel, mint Magyarország és az itt említett közép-európai államok jelentős része. Ráadásul – miként a könyvben erre utalás is történik –, a szomszédos államokban élő magyar kisebbségek jogainak elnyomása miatt Magyarországnak komoly konfliktusai vannak Romániával és e kérdésben Szlovákiával is. Szerbia és Horvátország esetében az ott élő magyar kisebbségek miatt probléma nem áll fenn, de a migrációs nyomás feltartóztatása terén komoly szemléleti különbség állt fenn még nem sokkal ez előtt is, ami a beszélgetés során hangot is kapott. Megjegyzésre kívánkozik azonban, hogy a könyv megjelenése óta ezen a téren azonban kedvező változás állott elő mind Ausztriában, mind pedig Horvátországban és Szerbiában is.

LCs és PL megállapítják, hogy Magyarország nem azokkal az államokkal működik együtt, illetve próbál együttműködni, amelyekkel egy régióba tartozna. Ugyanakkor a kerekasztal azt is megállapítja, hogy e régiót érintően is komoly színvonal-különbségek állnak fenn e régióba sorolható államok között, amelyeket ki kellene egyenlíteni. A társalkodó partnerek itt mindenekelőtt ama színvonal-különbségekre utalnak, ami az eurót bevezető Szlovákia és az euro övezetbe nem tartozó Magyarország között az előbbinek az előnyére fenn áll. A beszélgető felek arra a megállapításra jutottak, hogy mindenekelőtt e hátrányok kiküszöbölésével kellene Magyarországnak felzárkóznia a külföldi megoldások elemzése és figyelembe vétele mellett. Ennek az alapján kellene bizonyos mértékig megreformálni a bankrendszert, a felsőoktatást, a munkanélküliség kezelését, a foglalkoztatás-elősegítést a társalkodók álláspontja szerint. Ami a foglalkoztatás elősegítését illeti, a beszélgető trász a moderátorral együtt azon az állásponton van, hogy ezen a téren a közmunkának jelentős részben még mindig jelentős részben improduktív területeit hasznos irányba és elsősorban a termelésbe kellene irányítani. E témakörön belül még mélyebb átbeszélésre kerültek azok a gazdasági és pénzügyi rendszert érintő javaslatok, amelyek már felvetődtek az előző témakörben is.

A hatodik témakört jelentő „kerekasztal-beszélgetésen” a bankhitelről, a növekedésről, valamint a keleti nyitásról folyt a diszkurzus. A társalgás történelmi visszapillantással indult, mégpedig arról, hogy az egyszintű központosított magyar bankrendszer hogyan vált Magyarországon az 1980-as évek második felében kétszintűvé, ahol a második, vagyis az un. kereskedelmi-gazdasági szint kezdetben a lakosságnak és a gazdasági egységeknek egyaránt nyújtott hitelt. Szó esett arról is, hogy a túlzottan kedvező feltételekkel kedvezményesen nyújtott felelőtlen hitelkihelyezések okán a második szint bankjai – miként erről már szó esett –, tönkre mentek és feltökésítésre szorultak az OTP kivételével történt külföldi eladásuk előtt. Az OTP is eladásra került, de azt belső vállalkozó, Csányi Sándor vette meg. A külföldnek eladott bankok magyarországi leányintézetei – miként erről már többször a beszélgetések során szó esett – működésük teljes hasznát kivitték az anya-bankjaiknak.

Ismét szóba került ennek során a devizahitelezés problémája is, amelyekért a külföldi anyabankok semmilyen felelősséget nem vállaltak fel.

Szóba került a beszélgetések során a magyar tőkés osztály jellege és szerepe, amelyet a beszélgetők meglehetősen ötletszegényeknek tartottak, amely inkább állami segítséggel, nem pedig önerőből jött létre. Vita alakult ki arról, hogy ez az új hazai tőkés réteg politikailag milyen irányhoz tartozik. LCs szerint jobbra tart, amit a másik két vitapartner kétségbe von azzal, hogy ez a réteg racionálisan mindig ahhoz az irányvonalhoz húz, amelyik az érdekeit optimálisan ki tudja elégíteni. Ez azzal kapcsolatban merült fel, hogy PL felvetette, amivel PM is egyet értett, hogy meg kell teremteni a magyar vállalkozói réteget. Erre reflektált LCs, hogy a Nemzeti Bank a Növekedési Hitel-programon keresztül több milliárd forintot investál a magyar vállalkozásokba, amiből elsősorban a KKV-k és a mezőgazdasági kisternelők részesülnek.

Kiterjedt a beszélgetés arra is, hogy milyen viszonyban áll egymással a cégtámogatás és a korrupció. Kérdésként vetődött fel, hogy korrupció-e az, ha a közbeszerzésnél a megbízások nagyobb része egy és ugyanhoz céghez kerül. PM szerint az ezzel kapcsolatos aggályok nem megalapozottak. LCs szerint ugyanis nem lehet korrupcióról beszélni akkor, ha a közbeszerzések többségét olyan kipróbált cég kapja meg, amely a megbízások teljesítésére a legalkalmasabbnak látszik.

A beszélgetés záró akkordjaként szóba került a keleti nyitás, a keleti piacok meghódításának a kísérlete, ami nemcsak szűk körre kiterjesztve csak Oroszországra, hanem a tágabb területekre is kiterjed a közel-keleti Elő Ázsiát is magába foglalva. Ennek kapcsán felmerült az oroszokkal felújítandó paksi atomerőmű munkálatainál az orosz közreműködés, aminek helyességét több régi EU tagállam sem vitatja, belázza, hogy a hazai energiaszolgáltatás hosszú távú biztosításának ez a legkifizetődőbb megoldása. Egyetértettek a beszélgető partnerek abban is, hogy egy olyan gazdaságpolitikára van szükség, amelyben a nyugati gazdasági kapcsolatok fenntartása és a keleti piacok irányába történő nyitás egyforma súllyal jelenik meg.

A hetedik témakörre történt „képletes összejövétel” során a három beszélgető fél és a beszélgetést mederben tartó moderátor Magyarország nemzetközi megítéléséről diskurált. A moderátor KLP szerint Nyugat részéről alacsony a tűrési küszöb velünk szemben és felteszi a kérdést, mi ennek az oka? PM szerint Nyugat nem azt rója fel, hogy a magyar gazdaságpolitikát a keleti piacok érdeklik, hanem a (már lecsitult – PT) Norvég Alap hazai kezelésével, a reklámadóval, Moszkva és Brüsszel összehasonlításával, valamint az illiberalizmussal van bajuk. Szerinte a legnagyobb baj a magyar politikusok atipikus artikulálása a Nyugat irányában. LCs szerint viszont a Nyugatnak semmi erkölcsi alapja nincs, hogy bennünket kritizáljon, mert a keleti piacokon velünk szemben versenyez. PL abban látja negatív megítélésünk okát a Nyugatrészéről, hogy a magyar gazdaságpolitika szakított mainstream gazdaságpolitikával és függetlenítette magát a hitel-visszafizetéssel az IMF-től, valamint amiatt, hogy leállította a devizahitelezést és a PPP programot. Nyugat szemében

ezen kívül – álláspontja szerint – minden olyan intézkedés szálla, amelyben nemzeti érdekek jelennek meg, mert azok elé az integrációs célok elé gördít akadályokat, amelyeket Brüsszel az USA-val együtt követ. A beszélgetésből kiderül, fő probléma a Nyugat szemében az, hogy Magyarország számára szimpatikusabb a szociális piacgazdasághoz hasonló gazdasági berendezkedés, mint a Brüsszel által támogatott kíméletlen versenyen alapuló piacgazdaság.

Az utolsó kollektív beszélgetés témája a jövő piacgazdaságának a kiinduló pontjai voltak. A társalgás indításaként KLP felvetette, hogy azokról a legfontosabb szempontokról essen szó, amelyeket a jövő gazdaság tervezésénél figyelembe kell majd venni. PM elsőként megszólalva leszögezte, hogy az EU-ban él a lakosság kevesebb, mint 8 %-a, viszont a világ GDP-jének a 25 %-át termeli meg, ami sokáig nem tartható fenn és egy gyors változás fog emiatt bekövetkezni, ami „idegen környezetből” indul el. (Ez a változás azóta már el is indult és ez nem más, mint Európát előzőnléssel fenyegető migráció—hozzáfűzés tőlem, PT.) . A gyors és folyamatos standard változások másik összetevője a multinacionális vállalatoknak a kedvezőbb árú-, és munkaerőpiac irányába történő áramlása, ami az országba jövetelükör munkaerő-lekötés szempontjából is pozitív hatást vált ki, kivonulásuk azonban komoly gazdaság-, és foglalkoztatás-politikai problémát okoz. Ez utóbbi elkerülése végett nyugvópontra szükséges jutni a multikkal, ezen kívül pedig arra is kell törekedni, hogy a magyar cégek is eljussanak külföldre és ott „meg tudjanak kapaszkodni”. LCs szerint a mezőgazdaságot és az élelmiszeripart lenne szükséges elsődlegesen fejleszteni, míg PÉ a társadalmi erőforrások összehangolását látja fontosnak, amivel eljuthatunk ahhoz, hogy magas szintű technikai eszközöket (pl. szenzort és navigációs szoftvert) tudjunk gyártani, kiváltva ezzel az alacsony szintű összeszerelői tevékenységet. Azzal mindenki egyetértett, hogy az ország jövőjét egy magas szintű vállalkozói és beszállítói tevékenység viheti pozitív irányba. Ehhez azonban az oktatást, a szakképzést és az egészségügyet meg kell reformálni, az infrastruktúrát pedig fejleszteni kell.

A kötet második része három egybefüggő külön beszélgetést tartalmaz Parrag Lászlóval, Lentner Csabával és Pataki Mihállyal. Mindhárman itt összefüggéseiben mondták el véleményüket azokról a kérdésekről, amelyeket az első rész kerekasztal-beszélgetései során kifejtettek. Ezért azokat szükségtelen lenne részleteiben megismételni. Evégett itt csak a leglényegesebb szempontokat emelem ki, szintézisszerűen. „Most már ne álljunk meg a félúton” cím alatt a beszélgetés PL-al, míg „Kiegyezés féluton...” fejezet-cím keretében Lentner Csabával folyt. PM „A Nyugatrómai Birodalom és a törésvonalak” c. fejezetben még részletesebben fejtette ki mid azt, amit a képzeletbeli „kerekasztal’ beszélgetések során elmondott.

PL a vele folytatott beszélgetés során elmondta, hogy az Antall kormány idején történt iparszerkezet-váltás az átgondolatlan és trükkös privatizáció miatt negatív volt. A hazai politikai elit, amit olcsón megszerzett, azt csődbe vitte. Befektethető tőke nem volt, viszont a vállaltban lévő tőkét kivették és felélték, a külföldi tőke túlnyomó része a privatizáció során csak piacszerzésre törekedve, vállalat-felszámolást hajtott végre. Tőke hiányában a KKV nem

tudott fejlődni. Az államkasszába az adóelkerülés, a multiknak adott adókedvezmény, a vámszabadterülettel történő trükközés kevés jövedelem folyt be. Az állami szerepvállalás is elhibázott volt, amire érvként felhossa a devizahitelezésben történt állami közreműködést. Pozitívnak tartja viszont, hogy a régóta húzódó strukturális reformok elindulása és végig vitele megtörtént. A továbbfolytatással kapcsolatban megjegyzi, hogy a kutatást – amire az állam sokat költ – jobban össze kell kapcsolni a gazdasággal, a lényeges erőforrásokat pedig kormányzati együttműködéssel össze kell hangolni. Ezen kívül a kisvállalkozások elsősorban beszállítóként vegyenek részt a gazdaságban, végtermékként pedig a kézműiparban jeleskedjenek, aminek most konjunktúrája van. Ami a szakképzést és a szakmunkásképzést illeti, azt javasolja, hogy azokat a nagyvállalatokhoz kötve lehetne színvonalasan és hatékonyan megoldani, visszaállítva a nagyvállalati tanműhelyi és képzőhelyi rendszert.

LCs a vele folytatott beszélgetés során kifejtette, hogy a jelenlegi magyar kormány sikere az unortodox jellegű jó gazdaságpolitikán működik, amely megszüntette az IMF-től való függőséget. Emiatt támadja az EU, valamint a kül-, és belföldi bal-liberális irányvonal a kormányt, amelynek unortodox gazdaságpolitikája a magyar társadalom támogatását élvezi. Az internetadó kivételével vonatkozik ez az új adózási rendszerre is, amivel a multinacionális termelővállalatok többsége is elégedett, kiszámíthatósága miatt. Bár a bankadó a külföldi bankok itteni leányvállalatainak nem tetszik és kivonulásukkal fenyegetőznek, ha azonban sikerül a magyar gazdaságot tartós fejlődési pályára állítani, vissza fognak jönni. Addig is az OTP-vel át lehet hidalni a problémát. Racionális termelésbe fektetendő hitelekre ugyanis mindig szükség van. LCs pozitívan nyilatkozott a Matolcsi vezette nemzeti banki tevékenységről is. Utalt arra, hogy az amerikai FED-hez hasonlóan nemcsak az infláció leszorítását irányozta elő, hanem a munkanélküliség csökkentését is. Vizsgálva a jelenlegi közmunka-programot, kritikaként igen helyesen utalt arra, hogy jelenlegi, zömében improduktív jellegét produktívvá kellene átalakítani. Szerintem ilyen lehet a közmunkások köztéri, közparki, közforgalmú közlekedési rendjének, kocsinak és szerelvényeinek rongálások megelőzését célzó felügyeletére történő bevonása. LCs az MNB oktatói, oktatásalapítványi és oktató-kutatóintézeti tevékenységét nagyra értékeli, amihez magam is csatlakozom. Jelenleg ugyanis a közgazdász-társadalomban még mindig a korábbi professzoroktól származó ortodox közgazdasági tanok uralkodnak. Ami a felsőoktatást illet, PL-hez hasonlóan ő is a kis létszámú hallgatókkal és/vagy nem piacképes képzést folytató szakokat, karokat és felsőoktatási intézményeket meg kell szüntetni. A radikális fellépéssel kapcsolatosan azonban óvatos lennék, és a megszüntetés helyett a „kultur-szakok” esetében inkább a takaréklángra helyezést tartom szerencsés megoldásnak, mégha csak kis létszámú hallgatót oktatnak is (régészet, művészet-történet, asszirológia, egyiptológia, stb). Ez az ország általános kulturális színvonalának a fenntartása miatt is lényeges.

Összegező értékelésképpen csupán csak annyit, hogy egy újszerű formabontó olyan műről van szó, amely a problémákat komplex módon járja körül és megfontolandó javaslatokat is ad a kormány számára. A mű olvasása során sok összefüggésre fény derül.

